

Oponentský posudek na diplomovou práci

Bc. Kateřina Málková, *Reinterpretace postavy Achillea v literatuře raného císařství*, Praha 2022

Diplomová práce se zabývá pojetím postavy Achillea v římské literatuře období raného císařství, konkrétně v dílech *Ilias Latina* a *Ephemeris belli Troiani*, ve Statiově nedokončené epické skladbě *Achilleis* a Senekově tragédii *Troades*. Ze zřetele ale autorka nepouští ani jejich předchůdce, Catulla, Vergilia, Ovidia a další elegiky, jejichž obraz postavy Achillea autory pozdější doby silně ovlivnil. Tomu odpovídá i členění práce, která má dvě hlavní kapitoly, první věnovanou starší tradici od Homéra až po Ovidia, druhou zaměřenou na autory raného císařství. V rámci těchto dvou hlavních celků jsou pak pojednávána jednotlivá díla, v nichž se postava Achillea objevuje. Výjimku tvoří podkapitola nazvaná „Achilleus v řecké tradici“, která velice stručně (možná až příliš) shrnuje charakteristiku tohoto bájného hrdiny v řecké literární tradici. Proklamovaným cílem práce je ukázat, že v rozporu s obvyklou představou, podle které je Achilleus v římské literatuře prezentován téměř výhradně v negativní podobě, není obraz tohoto hrdiny v římském prostředí tak jednoznačný a každý z autorů „reinterpretuje“ tuto postavu po svém v souladu s komunikačním záměrem svého díla.

K celkové koncepci práce nelze mít výhrady, diplomantka prokázala schopnost analyzovat a interpretovat jednotlivé scény z antických pramenů a konfrontovat je s autorovými literární vzory, i když někdy se analýza zvrhává spíše v převyprávění obsahu vybrané pasáže. Autorka rovněž dokázala svoji schopnost pracovat se sekundární odbornou literaturou a kriticky ji hodnotit, což je zřejmé z bohatého poznámkového aparátu a přehledu použité literatury. Rovněž po jazykové stránce je práce na odpovídající úrovni, byť se někdy uchyluje k poněkud šroubovaným a neobratným formulacím (namátkou např. str. 54: „V centru děje stojí Achilleova souvislost s láskou a milostnými motivy...“; str. 55: „...zdůrazňuje Achilleovo zapojení do erotického kontextu“; str. 65: „ale navzdory této charakterizaci je výraznou součástí Achilleova charakteru...“ apod.) či zavádějícím spojením (např. termín „násilné svedení“ mi přijde trochu jako protimluv nebo nešikovný eufemismus pro znásilnění).

Za jediný zásadní nedostatek práce považuji, že při analýze pojetí postavy Achillea u jednotlivých římských autorů diplomantka nedostatečně zohledňuje žánr daného díla. Analyzuje vybrané pasáže, v nichž vystupuje postava tohoto mytologického hrdiny, bez ohledu na jejich žánrové zařazení, přičemž právě to výrazně predefinovalo pojetí této postavy. Pokud by zohlednila tento faktor, pak by nebylo nijak překvapující, že v milostné elegii je akcentován právě „milostný“ aspekt této postavy (jak to formuluje autorka na str. 16: „Achilleus je definován láskou“). V duchu základní premisy milostné elegie, že láska dominuje všemu, jde o to ukázat, že si milostný cit dokáže podmanit takového neúprosného válečníka, jako je právě Achilleus. Elegická optika tak dovoluje „zlidštit“ a nalézt pochopení i pro tak vysloveně negativní postavy římské tradice, jako je například Tarpeia, prototyp zrádkyně národa, nebo právě Achilleus, exemplum ničivé destruktivní síly. Totéž platí i pro další analyzovaná díla, ať jsou to Horatiova symptomata (str. 14) nebo *Ephemeris belli Troiani*, což je pseudohistorická próza, která „napravuje“ homérské podání mytologických událostí a nabízí jiný, deheroizující pohled na tento konflikt a tím pádem i na postavu hlavního řeckého hrdiny. V této souvislosti je také nasnadě otázka, proč diplomantka nezahrnula do svého zkoumání i druhý z těchto pseudohistorických textů, *Historia de excidio Troiae*, byť podle jejích vlastních slov (viz str. 45) mělo být i toto dílo součástí její práce. Proč se tak ale nestalo, není nikde vysvětleno. Bylo by nepochybně zajímavé porovnat pojetí postavy Achillea tentokrát z trojského pohledu.

Římští autoři tedy programově pracují se zavedeným negativním pojetím postavy Achillea a počítají s jeho znalostí u potenciálního publika, a právě na odchylce od tohoto standardního pojetí a jeho „reinterpretaci“ v rámci daného žánru je založen estetický efekt tohoto motivu. V Ovidiových *Heroides* tak zvolená ženská perspektiva umožňuje nahlédnout postavu Achillea ze zcela nového úhlu a prezentovat ho jako nenapravitelného záletníka, který dá raději přednost ženské náruči před plněním vojenských povinností. Totéž platí pro Senekovu tragédii *Troades*, kde naopak Achilleus ztělesňuje děsivou destruktivní sílu, monstrum ze záhrobí, které má nahánět strach a jehož neblahé dědictví ovlivňuje i jednání jeho potomka Pyrrha. Zde jsou naopak negativní rysy této postavy úmyslně vystupňovány a z toho by mělo vycházet i její hodnocení. Těžko lze tedy mluvit o nějaké „Achilleově mírnější stránce“, jak píše diplomantka na straně 61. Závěr práce tak vyznívá poněkud rozpačitě a končí konstatováním, že i když v římské literatuře převažuje negativní pojetí Achillea, využívali římské autoři „širšího spektra rysů“ této postavy „v závislosti na účelu díla a na úhlu pohledu centrálních postav“. Proč tomu tak je ale není úplně přesvědčivě vysvětleno.

Přes některé výhrady, spíše koncepčního rázu, je třeba konstatovat, že jde celkově o zdařilou diplomovou práci, na níž si dala diplomantka velmi záležet, a to po jazykové i obsahové stránce. Práce splňuje všechny formální i věcné požadavky, diplomantka prokázala schopnost pracovat s původními literárními texty i se sekundární, českou i cizojazyčnou, literaturou. Proto ji **doporučuji přijmout k obhajobě** a navrhuji hodnocení **B**.

Brno 29.8.2022
Ph.D.

Doc.PhDr. Jiří Šubrt,